

**แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของ
โรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2**
**Guidelines for Learning Resources Management to Enhance Learner Skills in
the 21st Century of Ban Wang Witthaya School Chiang Rai Primary**
Educational Service Area Office, 2

วันที่รับบทความ: 7 มิ.ย. 66

วันที่แก้ไขบทความ: 26 พ.ค. 67

วันที่ตอบรับ: 10 ก.ค. 67

วรวิทยา ลาวตุ่ม¹

Worrawitaya Laotoom¹

สมเกียรติ ตุ่นแก้ว²

Somkiet Tunkaew²

ไพโรภ รัตนชูวงศ์³

Pairop Rattanachuwong³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา 2) เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา 3) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ร่วมการประชุมและผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญและสรุปเนื้อหาเชิงบรรยายเป็นความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการนำองค์กรและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร 2) เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา ได้แก่ เหตุปัจจัยสนับสนุนและเหตุปัจจัยจุดรั้ง 3) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย และการกำหนดแผนงาน โครงการในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา

¹ คุรุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (2566)

¹ Bachelor of Education (Mathematics) Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University. (2023).

² อาจารย์ ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)

² Lecturer in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Advisor).

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)

³ Assistant Professor in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Co Advisor).

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Abstract

This independent study aimed to study 1. Conditions of management of learning resources of Ban Wang Wittaya School 2. The important factors affecting the condition of the management of the learning resources of Ban Wang Wittaya School. 3. Guidelines for the management of learning resources of Ban Wang Wittaya School using a mixed research method Research tools were questionnaires and participatory workshops. Participants and informants were administrators, teachers, representatives of the school committees. Analyze data by analyzing key content. and summarize the narrative content in an essay.

It was found that 1. The condition of learning resources management of Ban Wang Wittaya School The areas with the highest averages were: organizational leadership And the aspect with the lowest average was organizational management. 2. The important factors affecting the condition of learning resources management of Ban Wang Wittaya School were supporting factors and restraining factors. 3. Guidelines for managing learning resources to promote learners' skills in the 21st century of Ban Wang Wittaya School A vision, mission, goal and project plan were set for the management of Ban Wang Wittaya School's learning resources.

Keywords: Guideline Management, Learning Resources, 21st Century Learner Skills

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างโครงสร้างรองความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมและการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมาตรา 22 ได้ระบุไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” และมาตรา 24 (5) ได้ระบุว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้สถานศึกษาต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, น. 2-3)

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะที่สำคัญ และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ ความสำคัญทั้งความรู้และ

คุณธรรม ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่ เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญ สถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาทักษะนิสัย กระบวนการเหล่านี้ เป็นแนวทางในทางจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจใน กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุริชิต พ่อกรวงศ์, 2555, น. 3-4)

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นไปที่การพัฒนา ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตผ่านสาระวิชาสำคัญ เนื่องจากสาระวิชาสำคัญนั้นไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อมีชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันนี้การเรียนรู้ สาระวิชาควรจะเป็นจากการค้นคว้าของนักเรียน เป็นหลัก โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ วิชาแกนหลักเหล่านี้จะนำมาสู่การ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์สำคัญ ต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาในเชิงสหวิทยาการ และวิชาแกนหลัก จะต้องสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก (วิจารณ์ พานิช, 2556, น. 16-21)

ในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ และมีวิจารณญาณ เพื่อให้เท่าทันยุคสมัยปัจจุบันมากขึ้น ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) ผู้เรียนสามารถ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ สามารถประเมินผลและประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศ และความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration Skill) ผู้เรียนสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้ตาม สามารถแสดงความคิดเห็นและยอมรับ ความคิดเห็นของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ทำให้งานของส่วนรวมประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับเพื่อน ครูผู้สอนและบุคคลอื่น ๆ ในการทำงานร่วมกัน การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นระหว่าง กันได้ รวมถึงสามารถอธิบาย และนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ผู้อื่นรับรู้ โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องและสื่อสาร ได้อย่าง ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย 4) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานในการเรียนรู้ การประยุกต์ความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์รวมถึงสามารถ สร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ เทคนิค วิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและ สังคมได้ 5) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Digital Skill) ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้เกี่ยวกับ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการค้นคว้า การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันความรู้ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถคัดกรองข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูลได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีจริยธรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่ทำผิด กฎหมายเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 6) ทักษะทางอาชีพและการใช้ชีวิต (Career Skill & Life Skill) ได้แก่ รู้จักปรับตัวเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งบทบาทหน้าที่ บริบท สภาพแวดล้อม และสภาพที่ได้รับ มีความยืดหยุ่นในการทำงานและการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้นำ มีความเป็นตัวของตัวเองที่มีศักยภาพ และความสามารถหลากหลาย สามารถทำงานได้หลายหน้าที่และจัดสรร แบ่งเวลาได้เหมาะสม ระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต รวมถึงสามารถจัดการกับ ปัญหาต่าง ๆ ในที่ทำงาน และในการใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีภาวะ

ผู้นำ และมีความ รับผิดชอบ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมจรรยา และยึดถือจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนอย่างเคร่งครัด (สุไม บิลไบ 2558, น. 2-4)

แหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่อง และสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใน โรงเรียนและในชุมชนที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ห้อง คอมพิวเตอร์ สนามกีฬา สวนเกษตร สวนหย่อม สวนสมุนไพร สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล องค์กร องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี อาชีพ วิถีชีวิตที่สามารถนำมาใช้ในการจัด การศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสนใจใฝ่เรียน และเป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหลักการดำเนินงาน เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญและแนวคิดที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน แหล่งเรียนรู้มีบทบาท หน้าที่ ในการจัดการศึกษาที่ หลากหลายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลสำหรับผู้เรียน ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้คิด ได้ทำ เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยง กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และองค์กรต่าง ๆ ทุกภาคส่วน (สุริชิต พ่อครวงศ์, 2555, น. 3)

การใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนมาก เพราะสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้บริหารและครู ร่วมกัน กำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนการจัดหา จัดสร้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และประสบการณ์ในการจัดและการใช้แหล่งเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่าน การปฏิบัติ จริ่งในสภาพแวดล้อมจริง ฝึกทักษะใน การคิด การสังเกต การทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนรู้วิธีการ เรียนรู้ของตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งยังเป็นการ ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จัก แสวงหาความรู้และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัว มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม รักและผูกพัน กับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว (นงศ์ศรี ราชมณี, 2553, น. 3)

โรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ภายในโรงเรียนได้แก่ ห้องสมุด ห้องวิชาการ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องภาษาไทย ห้องภาษาต่างประเทศ ห้องดนตรี ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสุขศึกษาและพลศึกษา ห้องสหกรณ์ ห้องพยาบาล ห้องลูกเสือ ห้องคหกรรม ห้องโรงชาใบหม่อน ศาลาเอนก ศาลาธรรม สนามฟุตบอล สนามเด็กเล่น สนามบาสเกตบอล สนามตะกร้อ สนามเปตอง สนามวอลเลย์บอล สวนหย่อม แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ วัดวังผาศิลาราม วัดป่าวังศิลา วัดป่าอรัญบรรพต วัดป่าวังอวน ศูนย์การเรียนรู้การเลียงหม่อนไหม กลุ่มทอผ้าไหม บ้านวังศิลา จุดการเรียนรู้วังปลาบ้านวังศิลา จุดการเรียนรู้การทำโอ่งซิเมนต์บ้านวังศิลา จุดการเรียนรู้ป่าชุมชน บ้านวังศิลา จุดการเรียนรู้แปรรูปดักแด่ สถาบันการเงินชุมชน 4 วัง ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจักสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทอผ้าด้วยกก

จากที่กล่าวมา โรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน รวมถึงสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ การศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคตที่จะเพิ่มพลังการเรียนรู้รวมถึงสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้และ เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกที่จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งแหล่งเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน

ตำราเรียนหรือ ในสถานศึกษาเท่านั้น แต่รวมถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาและปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษานั้น สถานศึกษาจะต้องทำการสำรวจหรือเตรียมข้อมูล แล้วพิจารณาใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและในท้องถิ่นของคนมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (แผนปฏิบัติการโรงเรียนบ้านวังวิทยา ประจำปี 2565) ซึ่งสภาพในปัจจุบันผู้เรียนของโรงเรียนบ้านวังวิทยา บางส่วนยังขาดทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้ผู้เรียนของโรงเรียนบ้านวังวิทยา เกิดทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะด้านชีวิตและการทำงาน จำเป็นต้องมีการบูรณาการโดยผ่านกระบวนการการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมของยุคปัจจุบัน อีกทั้งเหตุผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนบ้านวังวิทยา ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้แห่งความสุขของผู้เรียนและชุมชน

ด้วยเหตุและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้ทฤษฎีหลักการบริหาร POLC ของ Louis A. Allen เพื่อเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นอันจะนำไปสู่ตัวผู้เรียนได้มีทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ประโยชน์ของการศึกษา

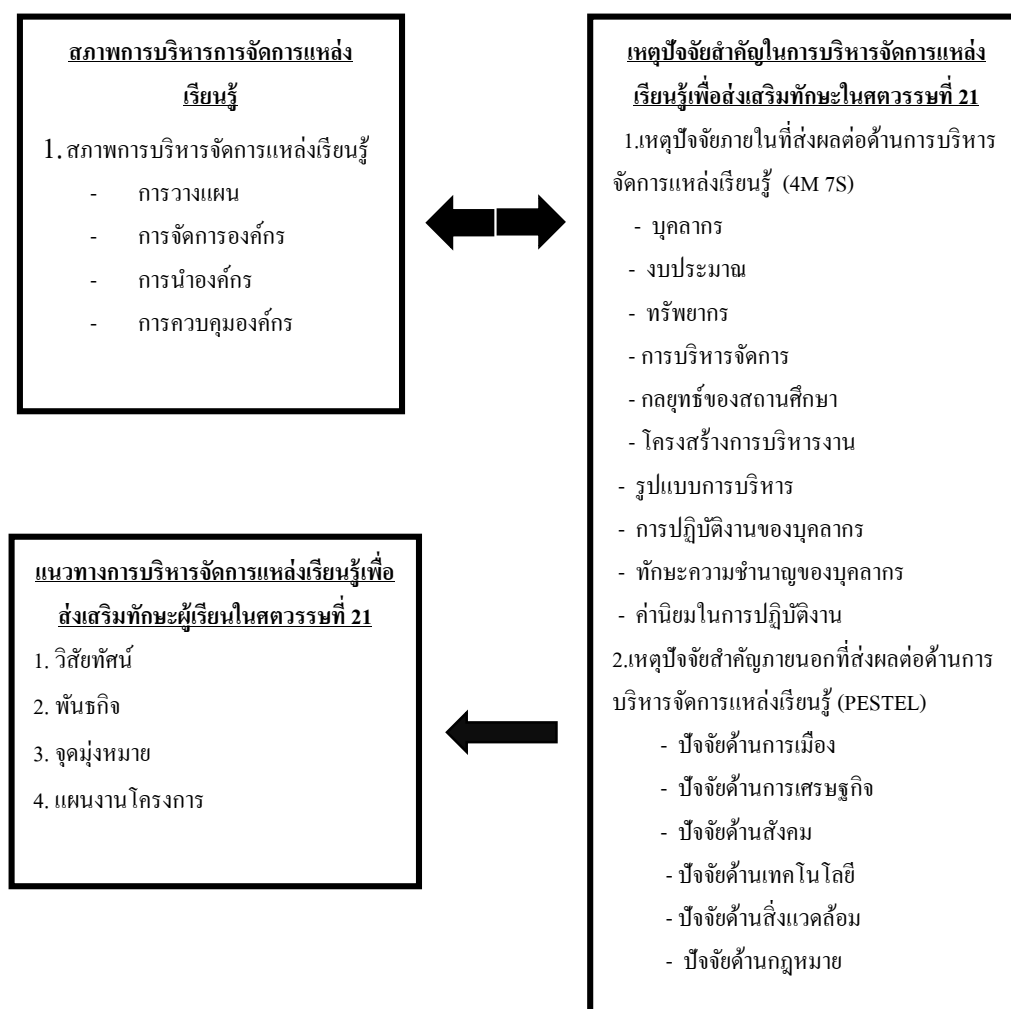
1. ด้านความรู้

ผลจากการวิจัยทำให้ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และเพื่อการพัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีในปัจจุบันและในอนาคตในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนบ้านวังวิทยา

2. ด้านการนำความรู้ไปใช้

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงพัฒนาและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิด

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

1.1 สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ดังนั้น ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ประกอบไปด้วย 1) การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (P) 2) การจัดการแหล่งเรียนรู้ (O) 3) การนำองค์กรในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (L) 4) การควบคุมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (C)

1.2 เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประกอบด้วย เหตุปัจจัยสำคัญภายในและเหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้แก่ เหตุปัจจัยสนับสนุนและเหตุปัจจัยอุดหนุน

1.3 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประกอบด้วย 1) กระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) กระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการบริหาร POLC 3) เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control : AIC) 4) องค์ประกอบแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย แผนงานโครงการ

2. ด้านแหล่งข้อมูล

ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 18 คน

3. ด้านเวลา 1 สิงหาคม 2565 – 31 มกราคม 2566

4. ด้านพื้นที่การวิจัย โรงเรียนบ้านวังวิทยา อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการบริหารจัดการ POLC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) หรือเรียกว่า POLC มีรายละเอียดดังนี้

การวางแผน (Planning) การดำเนินงานของทั้งองค์การภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันได้นำหลักการจัดการมาปฏิบัติใช้ในการดำเนินงานอย่างเห็นได้ชัด โดยหลักการแรกจะทุกองค์การนำมาใช้เพื่อความก้าวหน้าในอนาคตขององค์การคือการวางแผน กล่าวได้ว่าการวางแผนเป็นหน้าที่สำคัญและเป็นหน้าที่แรกในการจัดการ ทั้งนี้เนื่องจากผลที่จะได้รับจากการทำงานที่ประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไรขึ้นอยู่กับความชัดเจน และรายละเอียดที่รัดกุมของแผนงานในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะการวางแผนอย่างเป็นระบบมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางองค์การได้ เป็นอย่างดี

การจัดองค์การ (Organizing) เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการวางแผน ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความพยายามขององค์การที่ต้องการมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านการบริหารงาน โดยมุ่งเน้นด้าน การจัดกระบวนการภายในองค์การ ทั้งโครงสร้างองค์การการกระจายอำนาจและการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำ (Leading) หรือการสั่งการเป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้หรือสั่งการหรือการอำนวยความสะดวก (Directing) ซึ่งทั้ง 3 คำนี้สามารถใช้แทนกันได้

เพราะการนำการสั่งการ หรือการอำนวยการส่วนเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ที่ผู้บริหารต้องใช้อำนาจหน้าที่ในการมอบหมายและสั่งการให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินงาน เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

การควบคุม (Controlling) เป็นหน้าที่หลักในการจัดการระบบงาน และระบบคนตั้งแต่เริ่มการวางแผนโดยมีการวินิจฉัยและการตรวจสอบการทำงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางไว้หากพบว่าไม่เป็นไปตามที่กำหนดก็สามารถทำการปรับเปลี่ยนวิธีการให้สามารถดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยหวังผลสำเร็จของงานตามแผนที่วางไว้เป็นสำคัญในขั้นตอนนี้จะรวมถึงการสรรหาคัดเลือกพนักงานที่มีคุณสมบัติตรงตามตำแหน่งงานการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งในด้านบุคลากรการเงินและผลของงาน (เนตร์พัฒนา ขาววิราช, 2553, น. 3)

กระบวนการ AIC Appreciation Influence Control เป็นวิธีการที่พัฒนาขึ้นมาโดยสถาบัน Organization Development: An International Institute (ODII) สหรัฐอเมริกาโดย William E. Smith และ Turid Sato เป็นกระบวนการที่ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาใช้ความรู้เชิงบวกต่อกัน (A-Appreciation) ร่วมกันสร้างปณิธานสร้างอนาคตที่พึงปรารถนาของกลุ่มแล้วใช้ปัญญาร่วมกันด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นวิธีการสำคัญ (I-Influence) จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนปฏิบัติการเพื่อควบคุมให้เกิดกระทำ (C-Control) ซึ่งนับว่าเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและคิดร่วมกันถึงคุณค่าที่อยากเห็นเป็นเป้าหมายใหญ่ แล้วนำสู่การปฏิบัติที่เป็นไปได้จริงคือการแก้ไขปัญหาหรือการสร้างองค์กร (ชนัญชวีร์ จิตพัฒนานนท์, 2552)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน รวมทั้งหมด จำนวน 18 คน

1.2 เครื่องมือการวิจัย ในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวนออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การวุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการนำองค์กร และด้านการควบคุมองค์กร ลักษณะคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ตามขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาซึ่งเป็นคำถามที่มีคำตอบให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอรูปแบบการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) หมายถึง มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยที่สุดตามเกณฑ์การประเมินผลดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ส่งผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งหมดจำนวน 18 คน

2.2 เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) (Appreciation - Influence - Control)

2.3 การศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ส่งผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

2.3.1. ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A)

A1 : การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยาในปัจจุบัน

A2 : ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยาเพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้บริหารและคณะครู

3. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

3.1 ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I)

I1 : ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันกำหนดพันธกิจในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

I2 : ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.2 ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C)

C1 : ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการและได้รับผิดชอบโครงการที่ส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

C2 : ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันยอมรับและสรุปแผนงาน โครงการและได้รับผิดชอบโครงการที่ส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไประบุในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จากการศึกษาค้นคว้า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา ในแต่ละด้าน ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการนำองค์กรและด้านการวางแผนรองลงมาคือ ด้านการควบคุมองค์กร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร

ด้านการวางแผน ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การวางแผนงาน/โครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ภายในและนอกโรงเรียน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้

ด้านการจัดการองค์กร ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาและรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การดำเนินการวิเคราะห์แผนงานเป็นระยะเพื่อปรับให้เหมาะสม

ด้านการนำองค์กร ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติตามและด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไปและรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การหาทางเลือกหลายแนวทางโดยใช้ข้อมูลทุกๆด้านนำมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ด้านการควบคุมองค์กร ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การนำผลการนิเทศกำกับติดตาม การปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2. เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่ส่งผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

เหตุปัจจัยสนับสนุน ด้านการวางแผน ได้แก่ สถานศึกษามีการวางแผนงาน/โครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ภายในและนอกโรงเรียนสถานศึกษา ด้านการจัดการองค์กรได้แก่ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ด้านการนำองค์กร ได้แก่ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติ

ตามและด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป ด้านการควบคุมองค์กร ได้แก่ สถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

เหตุปัจจัยฉุกเฉิน ด้านการวางแผน ได้แก่ สถานศึกษาขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชนในการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการองค์กร ได้แก่ การดำเนินการวิเคราะห์แผนงานเป็นระยะในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่มีความต่อเนื่อง ด้านการนำองค์กร ได้แก่ การใช้ข้อมูลทุกด้าน นำมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่มีเพียงพอ ด้านการควบคุมองค์กร ได้แก่ การนำผลการนิเทศกำกับติดตาม การปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้

เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่ส่งผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

เหตุปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยด้านการเมืองที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ มีนโยบายในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรกรรม มีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับดี ปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ มีวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยอีสาน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ มีการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ป่าชุมชน

เหตุปัจจัยฉุกเฉิน ปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ สื่อเทคโนโลยีที่ได้รับสนับสนุนไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ปัญหาหมอกพิษทางอากาศ หมอกควันจากการเผาเศษซากผลผลิตทางการเกษตร และมีฝุ่น PM 2.5

3. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา จากการศึกษา พบว่า แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ การกำหนดแผนงาน โครงการ

3.1 วิสัยทัศน์ “โรงเรียนบ้านวังวิทยาเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน ครู และชุมชน ส่งเสริมคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ มุ่งพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21”

3.2 พันธกิจ 1) วางแผนจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆและวางแผนในการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน 2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และวิเคราะห์แผนงานในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 4) นิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมชุมชนในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแก่สาธารณชนและองค์กรต่างๆ

3.3 จุดมุ่งหมาย 1) สถานศึกษามีแผนจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) สถานศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศ ในการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวิเคราะห์แผนงานในการบริหาร

จัดการแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ 3) มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 4) สถานศึกษามีการนิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ สามารถนำผลการนิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ มาพัฒนาปรับปรุงและบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา และสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่สาธารณชนและองค์กรต่างๆ

3.4 แผนงานโครงการ/กิจกรรม

- 1) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
- 2) โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
- 3) โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 4) โครงการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จากการศึกษาค้นคว้า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการนำองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำและมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยาในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ ปรีชา บุญอินทร์ (2564) ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ผลการศึกษาค้นคว้า 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ตามกระบวนการบริหารงาน POLC ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานทุกด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) รองลงมาคือด้านการวางแผน (Planning) ด้านการนำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling) ตามลำดับ

2. เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่ส่งผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เหตุปัจจัยสนับสนุนด้านการวางแผน ได้แก่ สถานศึกษามีการวางแผนงาน/โครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกโรงเรียนสถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ เหตุปัจจัยจุดรั้ง ด้านการควบคุมองค์กร ได้แก่ การนำผลการนิเทศกำกับติดตาม การปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ยังไม่มีความต่อเนื่อง เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่ส่งผลต่อสภาพของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เหตุปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยด้านการเมืองที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ มีนโยบายในการส่งเสริมการใช้

แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน เหตุปัจจัยจุดนี้ ปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยสำคัญภายใน และภายนอกส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์ (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพิตยา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนปิยะพิตยา มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียน การสอน ในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน การติดตามงาน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนสร้าง ความรู้ ความเข้าใจและคอยประสานงานให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการบริหารแหล่ง เรียนรู้พร้อมทั้งร่วมแก้ไขพัฒนา แหล่งเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย แผนงาน โครงการ

3.1 วิสัยทัศน์ โรงเรียนบ้านวังวิทยา เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน ครู และชุมชน ส่งเสริมคุณค่า ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ มุ่งพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3.2 พันธกิจ 1) วางแผนจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกลุ่ มสาระการเรียนรู้ต่างๆและวางแผนในการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน 2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการ เลือกใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และวิเคราะห์แผนงานในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 4) นิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ชุมชนในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้ แหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพแก่สาธารณชนและองค์กรต่างๆ

3.3 จุดมุ่งหมาย 1) สถานศึกษามีแผนจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อใช้ในกลุ่ มสาระการเรียนรู้ต่างๆและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) สถานศึกษามี ระบบข้อมูลสารสนเทศ ในการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวิเคราะห์แผนงาน ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องได้ 3) มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 4) สถานศึกษามีการนิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ สามารถนำผลการนิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ มาพัฒนาปรับปรุงและบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้ง ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงแหล่ง เรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาและสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แก่สาธารณชนและองค์กรต่างๆ

3.4 แผนงานโครงการ/กิจกรรม 1) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ 3) โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4) โครงการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มี

ประสิทธิภาพนั้นสถานศึกษา ต้องมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายและแผนงาน โครงการเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศักดิ์ชัย เพชรเกษมทอง (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า สถานศึกษามีการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายในและภายนอก มีหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องมีการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติมีการตรวจสอบประเมินผล มีการปรับปรุงและการพัฒนา มีการติดตาม กำกับการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ที่ชัดเจน การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์เป้าประสงค์กลยุทธ์มาตรการ และตัวชี้วัด พบว่า มีความสอดคล้องกันในระดับมากและมากที่สุด และในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการใช้ประโยชน์ของกลยุทธ์มาตรการและตัวชี้วัดมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ควรวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้บริหาร บุคลากรครู คณะกรรมการสถานศึกษา และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
2. ควรส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป
3. ควรส่งเสริมชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา และการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
4. ควรนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาผู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการศึกษาที่ได้ไปทดลองใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติการของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ส่งผลต่อการพัฒนาผู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
4. ควรศึกษาเกี่ยวกับการนำแผนงาน โครงการในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

รายการอ้างอิง

- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2561). แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- ชนัญญ์วีร์ ฐิตวัฒนานนท์. (2552). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้กระบวนการ AIC : กรณีศึกษาชุมชนในตำบล หอนงไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นงศ์ศรี ราชมณี. (2553). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านจวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกนนคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เนตร์พัฒนา ขาววิราช. (2553). การจัดการสมัยใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล .
- ปรีชา บุญอินทร์. (2564). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์
- ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(24). 55-65.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). เอกสารการนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2-3
- สุธิชล พ่อกรวงศ์. (2555). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. (วิทยานิพนธ์) ค.ม. สกนนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร
- สุไม บิลไบ. (2558). สมรรถนะ ทักษะและบทบาทของครูไทยในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ : บทบาทครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

